

Міністерство освіти і науки України
Тернопільський національний економічний університет

Факультет обліку і аудиту

Кафедра обліку і контролю
в сфері публічного управління

Міждисциплінарна курсова робота

з

Бухгалтерського обліку
на тему:

«Облік власного капіталу підприємства»

Студентки 3 курсу групи ОДС-31

Загірської В. Ю.

Науковий керівник:
к.е.н., доцент Жукевич С. М.

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ECTS _____

Тернопіль – 2018 р.

Зміст

Вступ.....	4
1.Економічна сутність власного капіталу підприємства	7
2. Класифікація власного капіталу підприємства.....	13
3. Бухгалтерські відображення обліку власного капіталу	Error! Bookmark not defined.
Висновок	38
Список використаної літератури.....	41

План

Вступ

- 1.Економічна сутність власного капіталу підприємства.
- 2.Класифікація власного капіталу підприємства.
3. Бухгалтерські відображення обліку власного капіталу.

Висновок

Список використаної літератури

Вступ

Під час створення підприємства його початковим капіталом є активи, які вкладають з засновники.

Майно підприємства складається з різноманітних матеріальних, нематеріальних та фінансових ресурсів, а також частки залучені коштів. Власний капітал є гарантією того, що бізнес організований правильно. В початковий період, коли підприємство ще не має зовнішньої заборгованості, величина його майна дорівнює велечині власного капіталу.

Будь-яке підприємство, виконуючи свою діяльність може використовувати залучені кошти, тобто під час його існування виникають борги. Боргові зобов'язання підтверджують права і вимоги кредиторів щодо активів підприємства, тому розмір активів визначається як сума власного капіталу і боргових зобов'язань.

Власний капітал – це частина в активах фірми, що залишається після вирахування його зобов'язань.

Сума власного капіталу – це абстрактна вартість майна, яка не є його поточною чи реалізаційною вартістю, а тому не відображає поточну вартість прав власників фірми. На суму власного капіталу впливає також оцінка в бухгалтерському обліку активів і кредиторської заборгованості, що була застосована при створенні підприємства, але інколи вона може збігатись із сукупною ринковою вартістю акцій підприємства або з сумою, яку можна отримати від продажу чистих активів частинами або підприємства в цілому.

Актуальність теми: Перехід України до нових економічних відносин, підвищення самостійності, вихід на міжнародні ринки, підвищення самостійності, підвищення самостійності повністю змінило умови функціонування суб'єктів господарювання. За рахунок існування цих умов виникають проблеми, пов'язані з стабільністю і стійкістю підприємств різних

форм власності. Саме власний капітал- це основою стійкого росту та фінансової стабільності кожної фірми. Основним джерелом де зберігається та систематизується необхідна інформація є бухгалтерський облік. Питання обліку та відображення в звітності власного капіталу на сучасному етапі розвитку ринкової економіки відносяться до найбільш важливих економічних проблем, дозволяючи внутрішнім і зовнішнім користувачам бухгалтерської звітності визначити фінансові можливості підприємства на короткостроковий період та довгострокову перспективу. Ця проблема загострюється у зв'язку з відсутністю чіткого та однозначного визначення поняття власний капітал.

Предметом курсової роботи є теоретико-методологічні засади обліку власного капіталу.

Завданням курсової роботи є відображення власного капіталу підприємства в обліку, характеристика його основних елементів, їх формування, визначення суті та функцій власного капіталу.

Теоретичну основу дослідження питання обліку власного капіталу склали закони України, Інструкції та Положення з бухгалтерського обліку, 4 наукові праці зарубіжних та вітчизняних вчених, таких як: Грабова Н.Н., Завгородній В. П., Добровський В. Н та інших. Питання класифікації власного капіталу розглядали багато науковців: Сопко В. [20], Сопко В.В. [21], Королюк Т.М. [12], Мельничук В.В. [13], Питель С.В. [27], Чиж Н.М. [29] та інші, які використовували різні підходи та класифікаційні ознаки.

Метою роботи є оцінка стану проведення обліку та аналізу власного капіталу підприємства в сучасних економічних умовах в Україні.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити наступні завдання:

- розкрити економічну сутність власного капіталу підприємства;
- розглянути формування власного капіталу на підприємствах різних форм власності;

- розглянути організаційно-економічну характеристику базового підприємства;
- здійснити систему обліку власного капіталу;

1.Економічна сутність власного капіталу підприємства

Майно підприємства складається із різних об'єктів обліку - носіїв прав власності окремих суб'єктів. Права кожного власника на майно підприємства і на участь у його прибутках визначається формою вкладених коштів і їхньою часткою. Вони мають бути чітко відображені у бухгалтерському обліку на підставі відповідних документів. Власний капітал є основою для започаткування і здійснення господарської діяльності будь-якого підприємства та виступає гарантом захищеності прав власників. По величині власного капіталу можна зрозуміти яке це підприємство та визначити його розміри. Для початку потрібно визначити економічний зміст поняття «капітал» . Термін “капітал” походить від латинського “capitalis”, що означає основний, головний [7,с.37].

Економічна суть та визначення капіталу ще досі залишається дискусійним питанням протягом сторіч. Перша згадка про власний капітал була в Італії в 1491 році. Тоді термін «власний капітал» означав особисті засоби власника, які він мав у своїй власності, вкладав в підприємство або отримав в процесі діяльності. Існував також спеціальний рахунок, на якому відображалась вся інформація про власний капітал підприємства, усі його прибутки та збитки. За дебетом відображалися активи підприємства, а за кредитом джерела їх створення, тобто пасиви.

З часом поняття власного капіталу змінювало свою сутність, але не суттєво. В залежності від ступеню розвитку суспільства представники економічної думки вкладали в поняття «власний капітал» своє значення та сутність.

Під власним капіталом розуміли [18,21]:

- вартість, що створює додаткову вартість;

- весь нагромаджений запас засобів для виробництва матеріальних благ і досягнення тих переваг, які вважаються частиною доходу;
- грошові та майнові засоби, на які відкривається промислове чи торговельне підприємство.

У зарубіжній практиці ведення бухгалтерського обліку власний капітал розглядається як капітал, вкладений акціонерами компанії, і включає два джерела: 1) вкладений капітал – інвестиції акціонерів компанії; 2) накопичений нерозподілений прибуток, який реінвестований в бізнес [8, с. 84]. У національному положенні (стандарті) бухгалтерського обліку 1 — Загальні вимоги до фінансової звітності власний капітал трактується як частина в активах підприємства, що залишається після вирахування його зобов'язань [14].

Основа створення й розвитку господарської діяльності, головна складова підприємства, його загального потенціалу у вигляді початково зареєстрованих та додатково створених власних коштів (засобів). Таке трактування вважають доцільним використовувати для поняття власного капіталу Т. С. Яровенко та К. П. Свистільник [30, с. 190].

Як сальдо між загальною сумою активів і позичковим капіталом визначає власний капітал О. О. Терещенко, і вважає, що власний капітал охоплює і характеризує частину майна, яка профінансована власниками корпоративних прав фірми (завдяки безпосереднім вкладенням грошових коштів (майнових об'єктів) або внаслідок реінвестування прибутку). Він зазначав, що відобразити його потрібно у першому розділі пасиву балансу [22, с. 13].

Доволі цікавим, на мій погляд, є трактування власного капіталу А. П. Бобяк, який формулює це поняття як загальну вартість засобів, отриманих від засновників у різній формі з повною передачею права власності на ці засоби підприємству, або залишених засновниками, одержаних в процесі діяльності

підприємства (як внаслідок власної діяльності, так і безоплатно отриманих) [4, с. 95].

О. Й. Вівчар розглядає власний капітал як сукупність власних фінансових ресурсів підприємства, що знаходиться в фондовій (статутний капітал, додатковий капітал, резервний фонд) та нефондовій (нерозподілений прибуток) формах і належить йому на правах власності, господарського ведення і повного розпорядження [9, с. 147].

При трактовці власного капіталу як облікової категорії вкладають економічний та юридичний зміст капіталу А. В. Хмелевська та Г. М. Незборецька і зазначають, що —власний капітал – це змінена величина заборгованості підприємства його засновникам у розмірі вартості активів, які ним забезпечуються [26, с. 193].

О. І. Пилипенко стверджує, що власний капітал – це —...загальна вартість власних засобів фірми, які належать йому на правах власності і використовуються ним для формування його активів [16, с. 8].

Є.М. Мних та інші вчені зазначають, що власний капітал є основою для здійснення діяльності підприємств, показує ступінь незалежності та впливу його власників на підприємство. Власний капітал на його думку формується за рахунок внесків власників та накопичення сум доходу від діяльності підприємства [1].

В.В. Сопко виділяє три підходи до визначення поняття власний капітал, а саме: бухгалтерський підхід, правовий та економічний. Вчений розглядає власний капітал, як власні джерела підприємства, які без визначення строку повернення внесені засновниками або залишені ними на підприємстві з уже оподаткованого прибутку [21].

Розглядаючи економічну сутність, потрібно відмітити важливі характеристики капіталу (рис.1).

Рис. 1. Характеристика власного капіталу підприємства [3]

Динаміка власного капіталу показує розвиток ефективності господарської діяльності, а його сума, яка відображається у звітності, показує тільки облікову вартість прав власників фірми, тому що повністю залежить від застосованих методів оцінки активів та зобов'язань фірми. Власний капітал є початком господарської діяльності будь-якої фірми, він є одним найважливіших показників, оскільки виконує певні функції (табл. 1) [3]. Дані функції дозволяють досягнути високу ефективність діяльності будь-якого підприємства.

Таблиця 1.

Функції власного капіталу підприємства [2]

Функція	Характеристика
1	2
Самостійності та влади	Розмір власного капіталу визначає ступінь незалежності та впливу його

	власників на підприємство.
Відповідальності і захисту прав кредиторів	Відображений в балансі підприємства власний капітал є для зовнішніх користувачів мірилом відносин відповідальності на підприємстві, а також захистом кредиторів від втрати капіталу.
Довготермінового кредитування	Перебуває в розпорядженні підприємства необмежений час.
Фінансування ризику	Власний капітал використовується для фінансування ризикових інвестицій, на що можуть не погодитись кредитори.
Кредитоспроможності	У разі надання кредиту, за інших рівних умов, перевагу надають підприємствам з меншою кредиторською заборгованістю і більшим власним капіталом.
Компенсації понесених збитків	Тимчасові збитки мають погашатись за рахунок власного капіталу.
Розподілу доходів і активів	частки окремих власників у капіталі є основою у розподілі фінансового результату та майна у разі ліквідації підприємства.

Отже, дослідивши різні підходи визначення сутності власного капіталу, можна вважати, що, власний капітал – це сукупність ресурсів, які включені в процес економічних відносин з метою підвищення прибутковості власного капіталу підприємства.

У наш час власний капітал та управління ним набуває дуже важливого значення, тому що правильна його побудова та ефективне здійснення є найголовнішою причиною підвищення ефективності діяльності фірми.

Управління капіталом – це управління структурою і вартістю джерел фінансування (пасивів) для підвищення прибутковості власного капіталу та здатності підприємства платити борги кредиторам і співвласникам. Метою управління власним капіталом є забезпечення його стійкого розвитку [2].

Досліджуючи джерела [2, 11, 27] можна стверджувати, що управління власним капіталом спрямоване на вирішення таких завдань:

- забезпечення: постійної фінансової рівноваги; фінансової гнучкості підприємства;
- мінімізація фінансового ризику, створення умов для досягнення максимального прибутку;
- своєчасного реінвестування капіталу; фінансовий контроль з боку засновників;
- оптимізація обігу капіталу та його розподіл за видами, напрямками використання
- для необхідності темпів економічного розвитку фірми, сформувані достатній обсягу власного капіталу;

Управління економічними ресурсами та оптимізація структури капіталу – це складові, завдяки яким підвищується результат діяльності. Визначення потрібної побудови капіталу – це власні і позикові кошти у співвідношенні, яке забезпечує максимальну ринкову вартість фірми.

Методику оптимізації структури власного капіталу варто здійснювати у такі етапи:

I етап - проведення фінансово-економічного аналізу та оцінки ефективності формування і використання власного капіталу підприємства;

II етап - виявлення інтегрованих шляхів оптимізації структури власного капіталу підприємства;

III етап - розробка ефективної парадигми збереження власного капіталу підприємства;

IV етап - надання інформаційної підтримки у прийнятті управлінських рішень щодо шляхів оптимізації структури власного капіталу підприємства;

2. Класифікація власного капіталу підприємства.

Формування та використання власного капіталу здійснюється на основі чинного законодавства і за рішенням власників підприємства. Ефективне управління власним капіталом вимагає його наукової класифікації.

У загальному, під класифікацією розуміють систему розподілу предметів, явищ або понять на класи, групи тощо за спільними ознаками, властивостями [24].

Щодо класифікації власного капіталу серед науковців ще немає єдиного підходу. Зокрема, у П(С)БО 2 “Баланс” виділено окремі складові власного капіталу. За цими елементами подають класифікацію й Ф.Ф. Бутинець, О.В. Олійник, М.М. Шигун, С.М. Шулепова [15, с. 175-176], В.В. Мельничук [13], Н.М. Чиж [29] та інші.

За формою власний капітал поділяється на інвестований, подарований та нерозподілений прибуток [7, 29].

Інвестований капітал включає в себе прості і привілейовані акції за номінальною вартістю та додатково вкладений капітал. Автори вважають не доцільним включати в цю групу статутний капітал, тому що він формується в підприємствах інших організаційно-правових форм, а не в акціонерному товаристві. Також виключають неоплачений та вилучений капітал, за рахунок того, що вони зменшують величину інвестованого капіталу.

До подарованого капіталу відносять безоплатно отримані активи, безповоротну допомогу, а до нерозподіленого прибутку – частину прибутку, отриманого внаслідок ефективної діяльності підприємства, яка не була розподілена між акціонерами, власниками, а реінвестована у підприємство [7, 29]. За такого підходу, автори до жодної групи не віднесли такі складові власного капіталу, як резервний та частину додаткового капіталу, сформованого у процесі дооцінки необоротних активів.

Чиж Н.М. за даною класифікаційною ознакою не виділяє подарований капітал [30].

За рівнем відповідальності власний капітал поділяють на статутний капітал та додатковий капітал [7,29,30].

Василь Сопко за рівнем фіксації поділяє власний капітал на реєстрований (статутний або пайовий капітал) та нереєстрований (додатковий, резервний, страховий капітал та нерозподілений прибуток (непокритий збиток) [20, с. 187]. Таку ж класифікаційну ознаку наводять Мельничук В.В. [13], Чиж Н.М. [30]. Розподіл власного капіталу на реєстрований і нереєстрований по своїй суті відповідає класифікації власного капіталу за рівнем відповідальності, яка розглянута вище. Тому, на мою думку, варто об'єднати дані класифікаційні ознаки в одну – за рівнем відповідальності і виділити такі класифікаційні групи: реєстрований капітал (статутний або пайовий капітал), нереєстрований капітал (додатковий капітал, нерозподілений прибуток (непокритий збиток)).

Зважаючи на те, що створення резервного капіталу для господарських товариств (акціонерних товариств, товариств з обмеженою та додатковою відповідальністю) передбачено у Господарському кодексі в розмірі не менше 15% статутного капіталу і закріплюється в статуті підприємства, доцільно додатково виділити таку класифікаційну групу як частково реєстрований капітал (резервний капітал).

Класифікацію власного капіталу залежно від джерела формування наводять такі вчені як Садовська І.Б. [18], Королюк Т.М. [12], Мельничук В.В. [13], Чиж Н.М. [30], виділяючи вкладений капітал і накопичений капітал.

Питель С.В. вважає, що структура і класифікація власного капіталу може визначатись джерелами його формування та прогнозованими напрямками використання власних коштів, однак при цьому не наводяться їх окремі напрями використання. Розмежовуючи внутрішні та зовнішні джерела фінансування діяльності підприємств автор поділяє власний капітал на статутний капітал та чистий капітал. При цьому до чистого капіталу відносить додатковий капітал, резерви прибутку, нерозподілений прибуток і цільове

фінансування, вважаючи, що за своєю економічною природою воно не є зобов'язанням підприємства [17, с.5-7].

Однак цільове фінансування та цільові надходження не можна відносити до складу власного капіталу, тому що вони визнаються доходом протягом тих періодів, у яких були понесені витрати, пов'язані з виконанням умов цільового фінансування, тобто з дотриманням принципу нарахування і відповідності доходів та витрат. І до складу власного капіталу цільове фінансування потрапить лише у разі виконання всіх умов фінансування у вигляді визнання доходів від безоплатно отриманих активів за мінусом понесених витрат. З юридичної точки зору, цільове фінансування не можна відносити до власного капіталу підприємства у зв'язку з тим, що відповідно до Цивільного кодексу України власник володіє, користується, розпоряджається своїм майном на власний розсуд [28], а використати кошти цільового фінансування можна лише на визначені цілі, і у разі недотримання цих цілей, кошти доведеться повернути організації, яка їх надала.

Класифікація власного капіталу запропонована Валерією Сопко з урахуванням виду виникнення (табл. 2) [21, с. 56].

Таблиця 2.

Класифікація власного капіталу за Валерією Сопко

№	Назва капіталу	Характеристика
1	Капітал власників	Сума капіталу, внесеного засновниками. Ця сума складається з двох частин: реєстрований – сума власного капіталу, відповідно до установчих документів за винятком неоплаченого і вилученого капіталу; нереєстрований – додатково вкладений засновниками – результат від продажу акцій власної емісії або додаткові

		внески засновників на збільшення реєстрованого капіталу підприємства після прийняття рішення про таке збільшення, але до проведення державної реєстрації цих змін тощо.
2	Капітал створений у процесі діяльності	Утворюється у результаті діяльності суб'єкта (окрім результату від продажу акцій власної емісії) – це сума резервного капіталу та нерозподіленого прибутку (або за вирахуванням непокритих збитків).
3	Інший додатковий не вкладений власниками	Формується за рахунок безоплатно отриманого майна, індексації майна тощо.

В цій класифікації суперечності викликає назва першої групи «капітал власників», оскільки інші складові власного капіталу також є власністю засновників підприємства пропорційного до їхньої часток в статутному капіталі. Я вважаю, що дану групу доцільніше назвати «капітал вкладений власниками».

Мельничук В.В. класифікуючи власний капітал, до вже розглянутих класифікаційних груп (за елементами, за джерелами формування, за ступенем фіксації) додає класифікаційну ознаку «за критерієм персоніфікації». За критерієм персоніфікації зареєстрований капітал є персоніфікованим капіталом (тобто капіталом з визначеними частками та їх власниками), а незареєстрований капітал є неперсоніфікованим (тобто визначеним лише в загальній вартості окремих його елементів та належним усім співвласникам підприємства) [13].

Класифікація власного капіталу акціонерного товариства, запропонована Чиж Н.М., за певними ознаками стосується капіталу в цілому, а не його складової – власного капіталу. Зокрема, це стосується певних ознак (рис.2) [30].

Рис 2. Класифікація власного капіталу

За цими ознаками власний капітал можна поділити лише в момент створення підприємства, тобто коли немає зобов'язань, а є лише внески учасників у певних формах: грошовій, матеріальній (основні засоби чи виробничі запаси) чи нематеріальній. В процесі господарської діяльності виникають поточні зобов'язання, наприклад, кредиторська заборгованість за товари, роботи послуги, заборгованість по оплаті праці, заборгованість перед бюджетом тощо, що є також джерелами формування активів підприємства, і тому неможливо чітко визначити за рахунок якого джерела сформований кожен вид активів підприємства.

Чиж Н.М. також виділяє таку класифікаційну ознаку, як характер розподілу доходів, відповідно до якої власний капітал поділяється на накопичений та спожитий [30]. Я вважаю, якщо капітал вже «спожитий», то він не може приносити додатковий дохід, бо вже розподілений між власниками у вигляді дивідендів і виведений з обороту.

Таким чином, з наведених автором класифікаційних ознак власного капіталу акціонерного товариства [30] заслуговують на увагу наступні: за елементами, за джерелами формування, за ступенем фіксації, за критерієм персоніфікації, за формами вкладення, за рівнем відповідальності (які розглядались вище), за формою власності (приватний капітал, державний капітал) та за джерелами залучення в економіку держави (вітчизняний, іноземний).

На основі проведеного дослідження, можна виділити окрему класифікаційну ознаку для складових власного капіталу «за відношенням до чистих активів».

Чисті активи – це активи підприємства з вирахуванням його зобов'язань, тобто власний капітал, що відображається у підсумку першого розділу пасиву балансу. Згідно із законодавством необхідно порівнювати чисті активи підприємства з статутним капіталом і якщо після закінчення другого чи кожного наступного фінансового року вартість чистих активів виявиться меншою від статутного капіталу, то товариство зобов'язане оголосити про зменшення свого статутного капіталу (якщо учасники не прийняли рішення про внесення додаткових вкладів) або ліквідуватися (якщо статутний капітал стане меншим за законодавчо встановлений мінімум).

За цією класифікаційною ознакою доцільно поділяти власний капітал на статутний капітал; капітал, який збільшує чисті активи (додатковий капітал, резервний капітал, нерозподілений прибуток) і капітал, який зменшує чисті активи підприємства (неоплачений капітал, вилучений капітал, непокріті збитки). Якщо дві групи між собою рівні, то чисті активи дорівнюватимуть статутному капіталу [16].

3. Бухгалтерські відображення обліку власного капіталу.

Можна виділити такі елементи власного капіталу :

- ✓ Статутний капітал;
- ✓ Пайовий капітал;
- ✓ Додатковий капітал;
- ✓ Резервний капітал;
- ✓ Вилучений капітал;
- ✓ Неоплачений капітал,
- ✓ Нерозподілені прибутки (непокриті збитки);
- ✓ Цільові надходження;
- ✓ Забезпечення майбутніх витрат;
- ✓ Страхові резерви.

Статутний капітал підприємства – це вартісний вираз усіх основних і оборотних засобів, якими воно володіє. Цей капітал фіксують і реєструють в установчих документах, зокрема у договорі учасників і статуті підприємства. Після цього зміни статутного капіталу можуть відбуватися лише при умові зміни статуту і повідомлення про це відповідного органу, який його зареєстрував.

Статутний капітал на підприємствах різних форм власності (крім державної) – це сумарний внесок вкладів у майно (у грошовому виразі) засновниками підприємства при його створенні.

Статутний капітал формується за рахунок майна (основних засобів, оборотних засобів), за рахунок цінних паперів (акцій, облігацій, депозитів), за рахунок деривативів, що представляє собою право власності на користування природними ресурсами, майном чи обладнанням, на інтелектуальну власність, коштів в т.ч. готівки та безготівкових, включаючи валюту[14].

Хоч величина статутного капіталу підприємства зафіксована в установчих документах і вона має дорівнювати пасивному сальдо рахунку 40 “Статутний капітал”, на практиці виникають ситуації, коли його необхідно змінити. Такі зміни відображають як збільшення чи зменшення статутного капіталу. Так, при розширенні матеріально-технічної бази підприємства (його розбудові, придбанні основних засобів), якщо це відбувалось за рахунок прибутку підприємства, необхідно адекватно збільшити статутний капітал. Так само він збільшується при прийманні нових учасників.

Зменшення статутного фонду підприємства може бути внаслідок знищення майна, особливо основних засобів, внаслідок стихійного лиха чи з інших причин. У будь-якому випадку повинні бути внесені зміни до статуту підприємства, внаслідок вибуття певних активів.

За кредитом рахунку 40 “Статутний капітал” відображають збільшення статутного капіталу, за дебетом – його зменшення (вилучення), оскільки рахунок пасивний. Аналітичний облік статутного капіталу ведуть за видами капіталу за кожним засновником, учасником, акціонером тощо[9].

У таблиці 3 наведено типові операції, які здійснюють зі статутним капіталом.

Таблиця 3

Типові операції за рахунком 40 “Статутний капітал”

Зміст господарської операції	Дебет	Кредит
1	2	3
За рахунок статутного капіталу сформовано пайовий капітал при розпаюванні підприємства	40	41

Продовження таблиці 3

1	2	3
Анульовано акції підприємства	40	45
Зменшення статутного капіталу у випадках зміни часток засновників	40	46
Зменшено статутний капітал внаслідок зменшення номінальної вартості акцій	40	67
Частина пайового капіталу приєднано до статутного капіталу	41	40
Збільшення статутного капіталу за рахунок додаткового капіталу	42	40
Збільшення статутного капіталу за рахунок резервного капіталу	43	40
Збільшено статутний капітал за рахунок нерозподіленого прибутку	44	40
Відображення внеску за вартістю, що вказана у засновницьких документах	46	40
Збільшено статутний капітал за рахунок обміну облігацій на акції	52	40
Спрямована сума дивідендів на збільшення статутного капіталу	67	40

Пайовий капітал – це сума пайових внесків членів спілок та інших підприємств, передбачена установчими документами.

Дані про “Пайовий капітал” використовуються кредитними спілками, колективними підприємствами, підприємствами споживчої кооперації тощо, в яких частину власного капіталу формують пайові внески.

Джерелами формування пайового капіталу є обов’язкові та додаткові пайові внески, які надходять від індивідуальних та колективних членів акціонерного товариства[6].

Загальними зборами пайовиків визначаються розміри обов’язкових пайових внесків, виходячи із потреби підприємства у власних оборотних коштах. Обов’язкові пайові внески підлягають поверненню пайовикам при вибутті з числа членів даного підприємства або при його ліквідації. Сума, що підлягає поверненню, визначається з урахуванням боргових зобов’язань підприємства та його фінансового стану.

Для обліку пайового капіталу, тобто вартості основних і оборотних засобів підприємств, на яких воно розпайоване (приватні орендні підприємства, акціонерні товариства, спілки власників тощо) призначено рахунок 41 “Пайовий капітал”. По цьому рахунку узагальнюють інформацію про суми пайових внесків членів споживчого товариства, колективного сільсько-господарського підприємства, житлово-будівельного кооперативу, кредитної спілки та інших підприємств, що передбачені в установчій документах [10].

Отже, пайовий капітал – це сукупність коштів фізичних і юридичних осіб, добровільно розміщених у товаристві для здійснення його господарсько-фінансової діяльності.

Аналітичний облік за рахунком 41 “Пайовий капітал” ведуть за різними видами капіталу.

Таблиця 4.

Типові операції за рахунком 41 “Пайовий капітал”

Зміст господарської операції	Дебет	Кредит
1	2	3
Повернуто частину пайового капіталу готівкою	41	30
Повернуто частину пайового капіталу з рахунків у банку	41	31
Частину пайового капіталу приєднано до статутного капіталу	41	40
Покрито збитки за рахунок пайового капіталу	41	44
Розподілено пайовий капітал між учасниками	41	67
Одержано як внесок до пайового капіталу:		
– основні засоби	10	41
– необоротні матеріальні активи	11	41
– нематеріальні активи	12	41
– довгострокові фінансові інвестиції	14	41
– капітальні вкладення	15	41
– виробничі запаси	20	41
– молодняк тварин	21	41
– малоцінні та швидкозношувані предмети	22	41
– товари	28	41
– готівку	30	41
– кошти на поточні рахунки	31	41
– поточні фінансові інвестиції	35	41
Розпайовано підприємство	40	41
Збільшення пайового капіталу за рахунок додаткового капіталу	42	41
Збільшено пайовий капітал за рахунок розподіленого прибутку	44	41

Продовження таблиці 4.

Збільшено суму пайового капіталу:		
- за рахунок списаної довгострокової позики	50	41
- за рахунок списаної короткострокової позики	60	41
- за рахунок кредиторської заборгованості постачальників	63	41
-із оплати праці	66	41
Збільшено пайовий капітал за рахунок нарахованих дивідендів учасників	67	41
Зараховано до пайового капіталу списану іншу кредиторську заборгованість	68	41

Додатковий капітал – це сума доходу, на яку вартість реалізації випущених акцій перевищує їхню номінальну вартість.Dodатковий капітал збільшується на суму емісійного доходу.

Додатковий капітал (інший додатковий капітал) збільшується на суму дооцінки необоротних активів, на суму безкоштовно отриманих підприємством активів від інших юридичних або фізичних осіб та інші види додаткового капіталу.

Пасивний рахунок 42 “Додатковий капітал” призначений для узагальнення інформації про суми, на які вартість реалізації випущених акцій перевищує їхню номінальну вартість, а також про суми дооцінки активів та вартість необоротних активів, безкоштовно отриманих підприємством від інших осіб, та інші види додаткового капіталу. За кредитом рахунку 42 “Додатковий капітал” відображають збільшення додаткового капіталу, за дебетом – його зменшення.

На субрахунку 421 “Емісійний дохід” відображають різницю між продажною і номінальною вартістю первісно розміщених акцій.

На субрахунку 422 “Інший вкладений капітал” обліковують інший вкладений засновниками підприємств (крім акціонерних товариств) капітал, що перевищує статутний капітал, інші внески тощо без рішень про зміни розміру статутного капіталу.

На субрахунку 423 “Дооцінка активів” відображають суму дооцінки (уцінки) активів, яку здійснюють у випадках, передбачених законодавством та положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку.

На субрахунку 424 “Безоплатно одержані необоротні активи” відображають вартість необоротних активів, безоплатно одержаних підприємством від інших юридичних чи фізичних осіб.

На субрахунку 425 “Інший додатковий капітал” обліковують інші види додаткового капіталу, які не можуть бути включені до наведених вище субрахунків [15].

Таблиця 5.

Типові операції за рахунком 42 “Додатковий капітал”

Зміст господарської операції	Дебет	Кредит
1	2	3
Уцінка раніше дооцінених основних засобів	42	10
Уцінка інших необоротних матеріальних активів	42	11
Уцінка нематеріальних активів	42	12
Відображення індексації зносу основних засобів, інших необоротних матеріальних активів у зв'язку з їх дооцінкою	42	13
Уцінка незавершеного будівництва	42	15

Продовження таблиці 5.

1	2	3
Списання перевищення номінальної вартості акцій за довгостроковими фінансовими інвестиціями над вартістю їхньої реалізації	42	14
Списано уцінку виробничих запасів	42	20
Списано уцінку МШП	42	22
Списано уцінку товарів	42	28
Списано уцінку поточних фінансових інвестицій	42	35
Збільшення статутного капіталу за рахунок додаткового капіталу	42	40
Збільшення пайового капіталу за рахунок додаткового капіталу	42	41
Створено резервний фонд за рахунок додаткового капіталу	42	43
Зарахування додаткового капіталу до прибутку акціонерного товариства при його ліквідації і розподілі майна серед учасників	42	44
Анульовано акції, що раніше були викуплені за ціною, вищою за номінальну вартість, на суму, що перевищує номінальну вартість	42	45
Зменшення додаткового капіталу за рахунок зміни номінальної вартості акцій	42	46
Визначення доходу за безплатно отриманими основними засобами після їхньої повної амортизації	42	74
Індексація (дооцінка) основних засобів	10	42
Дооцінка необоротних матеріальних активів	11	42

Продовження таблиці 5.

1	2	3
Дооцінка нематеріальних активів	12	42
Списання зносу основних засобів, що були проіндексовані, при їх вибутті	13	42
Відображення різниці між вартістю зарахованих як довгострокові фінансові інвестиції акцій та їх номінальною вартістю	14	42
Дооцінка незавершеного будівництва	15	42
Проведено дооцінку виробничих запасів	20	42
Оприбутковано безплатно одержаний молодняк або його дооцінка	21	42

Резервний капітал – це сума резервів, створених відповідно до чинного законодавства або установчих документів за рахунок нерозподіленого прибутку підприємства [18].

Створюється Резервний капітал в акціонерному товаристві у розмірі, встановленому установчими документами, але не менше 25% Статутного капіталу. Щорічні відрахування на поповнення Резервного капіталу передбачаються установчими документами та здійснюються за рахунок чистого прибутку, але не можуть бути менше 5% його загальної вартості.

Резервний капітал призначений на покриття непередбачених витрат, збитків, на сплату боргів підприємства при його ліквідації, виплату відпускних працівникам тощо. Залишки невикористаних коштів Резервного капіталу переходять на наступний рік.

Рахунок 43 “Резервний капітал” призначений для узагальнення інформації про стан та рух резервного капіталу підприємства, створеного

відповідно до чинного законодавства та установчих документів за рахунок нерозподіленого прибутку. За кредитом рахунку 43 “Резервний капітал” відображають створення резервів, за дебетом – причини їх використання. Сальдо цього рахунку відображає залишок резервного капіталу на кінець звітного періоду.

Аналітичний облік резервного капіталу ведуть за його видами та напрямками використання коштів [17].

Таблиця 6.

Типові операції за рахунком 43 “Резервний капітал”

Зміст господарської операції	Дебет	Кредит
1	2	3
Збільшення статутного капіталу за рахунок резервного капіталу	43	40
Погашення непокритих збитків минулих років за рахунок резервного капіталу	43	44
Створено резервний капітал за рахунок додаткового капіталу	42	43
Створено резервний капітал за рахунок прибутку звітного року	44	43

Вилучений капітал – це фактична собівартість акцій власної емісії або часток, викуплених акціонерним товариством у його учасників.

Акціонерне товариство має право викупити в акціонера оплачені ним акції з метою їх подальшого анулювання, перепродажу чи поширення серед своїх працівників протягом року. В цей період розподіл прибутку акціонерного

товариства здійснюється без врахування викуплених власних акцій. Якщо вилучені акції анулюються – зменшується статутний капітал.

На рахунку 45 “Вилучений капітал” ведуть облік вилученого капіталу у разі викупу власних акцій (часток) у акціонерів з метою їх перепродажу, анулювання (зменшення статутного капіталу) тощо.

За дебетом рахунку 45 “Вилучений капітал” відображають фактичну собівартість акцій власної емісії або часток, викуплених товариством у його учасників, за кредитом – вартість анульованих або перепроданих акцій (часток).

Аналітичний облік вилученого капіталу ведуть за видами акцій (вкладів, паїв), іншого вилученого капіталу [15].

Таблиця 7.

Типові операції за рахунком 45 “Вилучений капітал”

Зміст господарської операції	Дебет	Кредит
1	2	3
Викуплено акції власної підписки за готівку	45	30
Викуплено акції в акціонерів шляхом перерахування коштів через банк	45	31
Викуплено акції в акціонерів шляхом передачі отриманих короткострокових векселів	45	34

За рахунок одержаної довгострокової позики погашена фактична вартість часток, викуплених товариством у його учасників	45	50
Проведено обмін акцій на облигації	45	52
За рахунок одержаної короткострокової позики	45	60

погашена фактична вартість часток, викуплених товариством у його учасників		
Видано вексель у рахунок погашення фактичної вартості часток, викуплених товариством у його учасників	45	62
Продано за готівку акції, викуплені підприємством	30	45
Надійшли кошти на рахунки у банку за акції, викуплені підприємством	31	45
Анульовано акції, що раніше були викуплені, на суму номінальної вартості	40	45
Анульовано акції, що раніше були викуплені, на суму, що перевищує номінальну вартість	42	45
Відображено заборгованість учасників за викуплені акції власної підписки	46	45

Рахунок 46 “Неоплачений капітал” призначений для узагальнення інформації про зміни у складі неоплаченого капіталу підприємства.

За дебетом рахунку відображають заборгованість засновників (учасників)

господарського товариства за внесками до статутного капіталу підприємства, за кредитом – погашення заборгованості за внесками до статутного капіталу.

Аналітичний облік неоплаченого капіталу ведуть за видами розміщених неоплачених акцій (для акціонерних товариств) та за кожним засновником (учасником) підприємства.

Початкова величина статутного капіталу дорівнює вартості майна (основних засобів, матеріалів, сировини, товарів, нематеріальних активів) та коштів підприємства. Наступні внески, які повинні внести засновники підприємства, відображають як зобов’язання учасників. Тому на основі

протоколу зборів учасників, де зафіксована сума статутного капіталу та часток кожного з учасників, що підлягають до внесення, складають кореспонденцію рахунків дебет 46 “Неоплачений капітал”, кредит 40 “Статутний капітал”.

Фактичне внесення коштів засновниками відображають у кореспонденції рахунків дебет 30 або 31 і кредит 46 залежно від того, надійшли кошти готівкою чи в безготівковому порядку, дебет 10, 20 та ін. і кредит 46 – при надходженні від засновників основних засобів чи товарно-матеріальних цінностей. При цьому необхідно здійснити реальну оцінку вкладу учасників при внесенні ними основних засобів чи товарно-матеріальних цінностей, оскільки нерідко трапляються випадки завищення їхньої вартості. Доказами реальної вартості майна, яке вносять засновники підприємства, можуть бути чеки, накладні, які засвідчують придбання. Якщо ж вони вносять раніше придбані матеріали чи основні засоби, а теперішня їх вартість неспівставна внаслідок впливу інфляції за останні роки, доказом можуть бути довідки постачальників про ціни на аналогічні види майна, або ж його оцінка, здійснена експертами [15].

Неоплачений капітал – це сума заборгованості власників (учасників) за внесками до капіталу [18].

При створенні акціонерного товариства та після прийняття рішення про випуск акцій і оголошення передплати на них вся сума зареєстрованого статутного капіталу відображається за новою методологією (порівняно з тією, що існувала до 2000 р.) бухгалтерського обліку як неоплачений капітал записом:

Дебет рахунка №46 “Неоплачений капітал”- Кредит рахунка №40 “Статутний капітал”. Зменшується заборгованість за акції (неоплаченого капіталу) внаслідок фактичного надходження внесків засновників та учасників акціонерного товариства, на які вони підписались. і фінансовому обліку ця операція відображається на кредиті рахунка 46 “Неоплачений капітал”. А

рахунки матеріальних цінностей, нематеріальних активів, грошових коштів (у національній або іноземній валюті) дебетуються.

Майно, передане в натуральній формі у власність підприємства в рахунок оплати акцій, оцінюється за домовленістю учасників. Підставою для відповідних записів у бухгалтерському обліку є документи, що засвідчують факт передачі об'єктів акціонерному товариству. Ці операції відображаються в обліку такими проводками:

В оплату передплати акцій надійшли активи (за відповідними сумами):

Дебет рахунка №10 “Основні засоби”; Дебет рахунка №15 “Капітальні інвестиції”; Дебет рахунка №12 “Нематеріальні активи”; Дебет рахунка №20 “Виробничі запаси”; Дебет рахунка № 30 “Каса”; Дебет рахунка №31 “Рахунки в банках”- Кредит рахунка №46 “Неоплачений капітал”[11].

Нерозподілений прибуток (непокритий збиток) – це сума прибутку, реінвестована у підприємство, або сума непокритого збитку.

Нерозподілений прибуток є складовою частиною власного капіталу. Це прибуток, що залишається у підприємства після виплати доходів власникам та формування Резервного капіталу.

Облік нерозподіленого прибутку або збитків, якщо вони не списані за рахунок інших джерел, ведуть на рахунку 44 “Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)”. За кредитом відображають різницю між балансовим прибутком та його використаною протягом звітного року сумою. Якщо підприємство має за рік балансовий збиток, то за дебетом згаданого рахунку відображають суму збитку, яку списують з рахунку 79 “Фінансові результати”. Схема обліку ґрунтується на бухгалтерських довідках, які є основою для записів операцій за вказаним рахунком [26].

На субрахунку 441 “Прибуток нерозподілений” відображають наявність та рух нерозподіленого прибутку.

На субрахунку 442 “Непокриті збитки” відображають непокриті збитки. Їх списання здійснюють за рахунок нерозподіленого прибутку, резервного, пайового чи додаткового капіталу тощо.

На субрахунку 443 “Прибуток, використаний у звітному періоді” відображають розподіл прибутку між власниками (нарахування дивідендів), виплати за облігаціями, відрахування в резервний капітал та інше використання прибутку в поточному періоді.

На рахунку 47 “Забезпечення майбутніх витрат і платежів” ведуть узагальнення інформації про рух коштів, які за рішенням підприємства резервують для забезпечення майбутніх витрат і платежів і включення їх до витрат поточного періоду.

За кредитом рахунку відображають нарахування забезпечень, за дебетом – їх використання [27].

На субрахунку 471 “Забезпечення виплат відпусток” ведуть облік руху та залишків коштів на оплату чергових відпусток працівникам. Суму забезпечення визначають щомісячно як добуток фактично нарахованої заробітної плати працівникам і відсотку, обчисленого як відношення річної планової суми на оплату відпусток до загального планового фонду оплати праці. На цьому субрахунку також узагальнюють інформацію про забезпечення обов’язкових відрахувань (зборів) від забезпечення виплат відпусток на збори на обов’язкове державне пенсійне страхування, на обов’язкове соціальне страхування, на обов’язкове соціальне страхування на випадок безробіття тощо.

На субрахунку 472 “Додаткове пенсійне забезпечення” ведуть облік коштів для реалізації програми пенсійного забезпечення.

На субрахунку 473 “Забезпечення гарантійних зобов’язань” ведуть облік руху та залишків коштів, зарезервованих для забезпечення майбутніх витрат на проведення гарантійних ремонтів проданої продукції, якщо такі будуть необхідні, на проведення ремонту предметів прокату тощо.

На субрахунку 474 “Забезпечення інших витрат і платежів” ведуть облік забезпечення інших наступних витрат, що не знайшли відображення на інших субрахунках рахунку 47 “Забезпечення майбутніх витрат і платежів”.

Аналітичний облік забезпечення наступних витрат і платежів ведуть за їх видами, напрямками формування й використання.

Для обліку асигнувань з бюджету на проведення протиепідемічних і карантинних заходів, підготовку кадрів, проведення меліорації, покриття витрат на будівництво соціально-побутових об’єктів, їх експлуатацію тощо використовують рахунок 48 “Цільове фінансування і цільові надходження”. Умови бюджетного фінансування періодично змінюються, тому перелік асигнувань з бюджету не постійний, а визначається відповідно до чинних нормативних актів [21].

Крім бюджетного фінансування на цьому рахунку обліковують цільові надходження, зокрема внески батьків на покриття витрат з утримання дітей у дитячих дошкільних закладах, або відрахування з фондів соціального розвитку на оплату путівок для дітей у таборах, утримання таких таборів, якщо вони є на балансі підприємства.

Кошти цільового фінансування і цільових надходжень можуть надходити як субсидії, асигнування з бюджету та позабюджетних фондів, цільові внески фізичних та юридичних осіб тощо (в тому числі отримана гуманітарна допомога).

За кредитом рахунку 48 “Цільове фінансування і цільові надходження” відображають кошти цільового призначення, отримані як джерело фінансування певних заходів, за дебетом – використані суми за певними напрямками, визнання їх доходом, а також повернення невикористаних сум.

Аналітичний облік коштів цільового фінансування і цільових надходжень та витрат провадять за їх призначенням та джерелами надходжень.

Облік на цьому рахунку відбувається наступним чином. Відображають цільове фінансування і цільові надходження на підставі документів, які їх засвідчують: платіжних доручень, прибуткових касових ордерів, бухгалтерських довідок за кредитом рахунку. Використання цих коштів записують за дебетом рахунку на підставі документів на придбання медикаментів, дезинфікуючих засобів, отрутохімікат і гербіцидів (рахунків-фактур, товарно-транспортних накладних) та актів на їх витрачання, актів про виконання протиепідемічних заходів, актів про виконані будівельно-монтажні роботи, рахунків-фактур на витрати по підготовці кадрів, бухгалтерських довідок про витрати на утримання об'єктів соціально-побутового призначення та ін.

На рахунку 49 “Страхові резерви” ведуть облік страхових резервів. Рахунком 49 користуються підприємства, які відповідно до законодавства є страховиками і в установленому порядку формують страхові резерви.

За дебетом субрахунків 491 “Резерви незароблених премій” та 492 “Резерви збитків” відображають суми резервів незароблених премій та резервів збитків станом на минулу звітну дату в кореспонденції з субрахунками 497 “Результат зміни резервів незароблених премій” та 498 “Результат зміни резервів збитків” відповідно.

За дебетом субрахунку 494 “Частка перестраховиків у резервах незароблених премій” відображають суму часток перестраховиків у резервах незароблених премій на звітну дату в кореспонденції з субрахунком 497 “Результат зміни резервів незароблених премій”.

За дебетом субрахунку 495 “Частка перестраховиків у резервах збитків” відображають суму часток перестраховиків у резервах збитків на звітну дату в кореспонденції з субрахунком 498 “Результат зміни резервів збитків”.

За кредитом субрахунків 494 “Частка перестраховиків у резервах незароблених премій” та 495 “Частка перестраховиків у резервах збитків”

відображають суму часток перестраховиків у резервах незароблених премій та суму часток перестраховиків у резервах збитків на минулу звітну дату в кореспонденції з субрахунками 497 “Результат зміни резервів незароблених премій” та 498 “Результат зміни резервів збитків” відповідно [26].

Щомісяця субрахунок 497 “Результат зміни резервів незароблених премій” закривають списанням з нього суми в кореспонденції з субрахунком 703 “Дохід від реалізації робіт і послуг” рахунку 70 “Доходи від реалізації”, а субрахунок 498 “Результат зміни резервів збитків” закривають списанням з нього суми в кореспонденції з рахунком 79 “Фінансові результати” [20].

На субрахунках 493 “Інші страхові резерви” та 496 “Частка перестраховиків в інших страхових резервах” ведуть облік всіх інших страхових резервів (крім технічних), які формують страховики у випадках, передбачених чинним законодавством.

Висновок

Облік власного капіталу – досить складний процес, який потребує чіткого розуміння його економіко-правової сутності та усвідомлення необхідності надання у фінансовій звітності достовірної інформації про окремі складові елементи власних коштів, які вкладені в активи підприємства. Як об'єкт обліку, власний капітал являє собою загальну суму власних джерел фінансування активів, які по праву належать підприємству та сформовані за рахунок внесків власників і додатково створених та отриманих у процесі господарської діяльності власних коштів підприємства. Саме за цією структурою доцільно подавати інформацію про власний капітал у Балансі (Звіті про фінансовий стан) підприємства. Власний капітал є невід'ємною частиною організації та функціонування будь-якого підприємства.

Власний капітал виконує такі функції:

- самостійності і влади;
- відповідальності і захисту прав кредиторів;
- довгострокового кредитування;
- фінансування ризику;
- кредитоспроможності;
- компенсації понесених збитків;
- розподілу доходів і активів.

Складовими власного капіталу є:

- статутний капітал;
- пайовий капітал;
- додатковий капітал;
- резервний капітал;
- вилучений капітал;
- неоплачений капітал,

- нерозподілені прибутки (непокриті збитки);
- цільові надходження;
- забезпечення майбутніх витрат;
- страхові резерви.

Вказані елементи найшли своє відображення на рахунках IV класу, який має назву “Власний капітал та забезпечення зобов’язань”:

На рахунку №41 “Пайовий капітал” обліковують частину вартості майна, яка була розпайована між членами КСП, частину майна, яка не була розпайована між його членами, а також зростання (зменшення) вартості майна протягом діяльності підприємства.

Рахунок №42 “Додатковий капітал” призначено для узагальнення інформації про суми, на які вартість реалізації випущених акцій перевищує їхню номінальну вартість, а також про суми дооцінки активів та вартість необоротних активів, безкоштовно отриманих підприємством від інших осіб, та інші види додаткового капіталу.

Рахунок №43 “Резервний капітал” призначено для узагальнення інформації про стан та рух резервного капіталу підприємства, створеного відповідно до чинного законодавства та установчих документів за рахунок нерозподіленого прибутку.

На рахунку №44 “Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)” ведеться облік нерозподілених прибутків чи непокритих збитків поточного та минулих років, а також використаного в поточному році прибутку.

На рахунку №45 “Вилучений капітал” ведеться облік вилученого капіталу, у разі викупу власних акцій (часток) у акціонерів з метою їх перепродажу, анулювання (зменшення Статутного капіталу) тощо.

Рахунок №46 “Неоплачений капітал” призначено для узагальнення інформації про зміни у складі неоплаченого капіталу підприємства.

На дебеті рахунка відображається заборгованість засновників (учасників) господарського товариства за внесками до Статутного капіталу підприємства, на кредиті — погашення заборгованості по внесках до Статутного капіталу.

На рахунку №47 “Забезпечення майбутніх витрат і платежів” ведеться узагальнення інформації про рух коштів, які за рішенням підприємства резервуються для забезпечення майбутніх витрат і платежів, та включення їх до витрат поточного періоду.

На рахунку №48 “Цільове фінансування і цільові надходження” ведеться облік та узагальнення інформації про наявність та рух коштів, отриманих для здійснення заходів цільового призначення (в тому числі отримана гуманітарна допомога).

Облік страхових резервів ведеться на рахунку №49 “Страхові резерви”. Цим рахунком користуються підприємства, які відповідно до законодавства є страховиками і у встановленому порядку формують страхові резерви.

Список використаної літератури.

1. Аналіз і контроль в системі управління капіталом підприємства / [Мних Є.В., Бутко А.Д., Большакова О.Ю., Кравченко Г.О., Никонович Г.І.]; за ред. Є.В. Мниха. – К.: КНЕУ, 2005. – 232 с.
2. Бланк И. А. Управление формированием капитала / Бланк И. А.. – К.: Ника – Центр, 2000. – 512 с.
3. Бланк И. А. Финансовый менеджмент : [уч. курс] / И. А. Бланк. – [2-е изд., перераб. и доп.]. – К. : Эльга, Ника-Центр, 2004. – 656 с.
4. Бобяк А. П. Організаційно-методичні аспекти обліку власного капіталу / А. П. Бобяк // Экономика и управление. – № 1. – 2011. – С. 91-95.
5. Бухгалтерський облік і фінансова звітність в Україні : [навч.-практ. посібник] / [за ред. С. Ф. Голова]. – Дніпропетровськ : ТОВ «Баланс-Клуб», 2000. – 768 с.
6. Бухгалтерський фінансовий облік: Підручник для студентів спеціальності «Облік і аудит» вищих навчальних закладів. /За редакцією проф. Ф.Ф. Бутинця. – 5-е вид., доп. і перероб. – Житомир: ПП «Рута», 2003. – 726 с.
7. Варічева Р. В. Поняття власного капіталу / Р. В. Варічева // Вісник ЖДТУ. Економічні науки. – 2010. – № 2 (52). – С. 81-85.
8. Варічева Р.В. Власний капітал: функціональний підхід до трактування сутності, напрями класифікації у вітчизняній та зарубіжній практиці Вісник ЖДТУ: економічні науки, 2(ч.1) (56). С. 37-42.
9. Вівчар О. Й. Власний капітал як фінансове джерело функціонування підприємства / О. Й. Вівчар, В. М. Саварин // Науковий вісник НЛТУ України. – 2009. – Вип. 19.5 – С. 146-150.
10. Ефимова О. В. Финансовый анализ / О. В. Ефимова. – [4-е изд., перераб. и доп.]. – М. : Бухгалтерский учет, 2002. – 528 с.

11. Колас Б. Управление финансовой деятельностью предприятия: проблемы, концепции и методы: [учеб. пособие] / Бернар Колас; пер. с фр. Я.В. Соколова. - М.: Финансы, 1997. - 576 с.
12. Королук Т.М. Облік власного капіталу й аналіз його впливу на інвестиційну привабливість акціонерних товариств: Автореф. дис... канд. екон. наук: 08.06.04. – К., 2005.
13. Мельничук В.В. Облік і аудит власного капіталу аграрних підприємств: теорія і практика: Дис... канд. екон. наук: 08.06.04. – К., 2003.
14. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 — Загальні вимоги до фінансової звітності: наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>.
15. Організація бухгалтерського обліку. Навчальний посібник для студентів вузів спеціальності 7.050106 «Облік і аудит» / Ф.Ф. Бутинець, О.В. Олійник, М.М. Шигун, С.М. Шулепова; 2-е вид., доп. і перероб. – Житомир: ЖІТІ, 2001. – 576 с.
16. Пилипенко О. І. Облік та аналіз власного капіталу: теорія і практика : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук 08.06.04 — Бухгалтерський облік, аналіз та аудит // О. І. Пилипенко. – К., 2005. – 20 с.
17. Питель С.В. Облік і аналіз власного капіталу: методика та організація (на прикладі акціонерних товариств промисловості України): Автореф. дис... канд. екон. наук: 08.06.04. – К., 2005.
18. Политическая экономия: словарь / [Абалкин Л. И., Абрамов С. Б., Аветисян Е. М. и др.]; под ред. М. И. Волкова (отв. ред.) и др. – М.: Политиздат, 1983. – 527 с.
19. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 2 «Баланс» затверджений наказом Міністерства фінансів України від 31.03.1999 р. №87

20. Сопко В. Бухгалтерський облік: Навч. посібник. – 3-тє вид., перероб. і доп. – К.: КНЕУ, 2000. – 578 с.
21. Сопко В.В. Бухгалтерський облік капіталу підприємства (власності, пасивів): [навч. посібник] / В.В. Сопко. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 312 с.
22. Терещенко О. О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання : [навч. посіб.] / О. О. Терещенко. – К. : КНЕУ, 2003. – 554 с.
23. Ткаченко Н. М. Бухгалтерський фінансовий облік на підприємствах України : підруч. [для студ. екон. спец. вищ. навч. закл.]. / Н. М. Ткаченко. – [6-те вид.]. – К. : А.С.К., 2001. – 784 с.
24. УРЕС : Словник іншомовних слів. Електронний ресурс. Режим доступу: <http://www.pcdigest.net/cgi-bin/u/book/sis.pl?Qry=%EА%ЕВ%Е0%F1%Е8%F4%B3% ЕА%Е0%F6%B3%FF>
25. Фінансовий словник-довідник / [М,Я. Дем'яненко, Ю.Я. Лузан, П.Т. Саблук, В.М. Скупий та інші.]; за ред.. М.Я Дем'яненко. – К.: ІАЕ УААН, 2003. – 555с.
26. Хмелевська А. В. Власний капітал за атрибутами об'єкту бухгалтерського обліку / А. В. Хмелевська, Г. М. Незборецька // Сталий розвиток економіки. – Хмельницький : Університет економіки і підприємництва.– 2011. – № 4. – С. 192-194.
27. Хореев А. И. Эффективное управление капиталом и источником его формирования на перерабатывающих предприятиях АПК в условиях сезонности. / А.И. Хореев, Л.Н. Чайникова. – Воронеж: ВГТА, 2001. – 226 с.
28. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року N 435-IV. Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=435-15&p=1268229603326313>

29. Чиж Н.М. Структуризація власного капіталу акціонерних товариств: Дис... канд. екон. наук: 08.00.08. – Львів., 2008.
30. Яровенко Т. С. Удосконалення методології бухгалтерського обліку власного капіталу в сучасних умовах / Т. С. Яровенко, К. П. Свистільник // Вісник Дніпропетровського університету – Вип. 7(2). – 2013. – С. 189-194. – (Сер.: Економіка).